31/12/2019

Το Δωδεκαήμερο στα άγια χώματα της Ανατολίας

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Του Γιώργου Γκοτζιά, για το Πρακτορείο ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Η πρώτη εκάστου ημερολογιακού έτους συμπίπτει με δύο μεγάλες εορτές της Ορθοδοξίας, την Περιτομή του Χριστού και τη μνήμη του Αγίου Βασιλείου επισκόπου στην Καισάρεια της Καππαδοκίας.

Σε όλη την Ανατολία, στα Φάρασα, στη Σμύρνη στην Καππαδοκία και σε άλλες τόσες σημαντικές εστίες των Ελλήνων, οι παραδόσεις έχουν βαθιές ρίζες, ταυτίζοντας την ρωμαίικη πρωτοχρονιά με την άχρονη πίστη μας στον ενσαρκωμένο Λόγο. Νοήματα που ξεπερνούν την ανθρώπινη λογική, κι όμως μπορούν να μας φέρουν κοντά στο βίωμα.

Οι Ίωνες και οι όμορες ελληνικές φυλές τους, ανέκαθεν πρόσδιδαν στα έθιμα του τόπου τους, έναν χαρακτήρα λατρευτικό που απαντάται στα πρωτοχριστιανικά χρόνια. Όσον αφορά τους Καππαδόκες, ελάχιστα ήταν τα εξωχριστιανικά τους ήθη, τα οποία αφορούσαν τον εξαγνισμό των κακών πνευμάτων.

Όπως στην Ήπειρο, έτσι και εδώ, οι Καππαδόκες συνήθιζαν να αποκαλούν τα

Χριστούγεννα «Μικρό Πάσχα» και άρχιζαν εντατικά τις υλικές τους ετοιμασίες, σφάζοντας τα ζώα (χοιρινά, κοτόπουλα κ.α.) τα οποία μοίραζαν μεταξύ τους, ζύμωναν πίττες και έψαλαν. Επίσης είχανε συνήθεια να θυμιατίζουν και να ανάβουν κεριά στους στάβλους. Συνέχιζαν με βραδινές προσευχές και όπως μας αναφέρει και ο Όσιος Παΐσιος ο Αγιορείτης, οι Φαρασιώτισσες συνήθιζαν να προσεύχονται αγρυπνώντας στα παλαιά εγκαταλελειμμένα ασκηταριά της πατρίδας τους.

Αξιοζήλευτα «ιερά τελετουργικά» λαϊκών ανθρώπων που είχανε τις καταβολές τους ακόμη και στο Μέγα Γεροντικό. Με πυρσούς στα χέρια για να φωτίζουν το νυχτερινό σκοτάδι, πορεύονταν προς την Εκκλησιά και πριν να χαράξει η μέρα, είχανε κιόλας τακτοποιηθεί στο σπιτικό τους.

Οι πλατείες τους γέμιζαν από ψυχές, τιμώντας ακόμη και με τους λεβέντικους χορούς τους, όλες τις εορτές του Δωδεκαημέρου. Οι άνδρες ξεχωριστά απ’ τις γυναίκες και τα παιδιά, έπιναν κρασί και τραγουδούσαν.

Καθώς έφτανε η παραμονή της Πρωτοχρονιάς, τα παιδιά φορώντας τα καλά τους ρούχα και μόλις βράδιαζε, πήγαιναν από σπίτι σε σπίτι για να πούνε τα κάλαντα και να ψάλλουν το απολυτίκιο του Μεγάλου Βασιλείου:

«Εις πάσαν την γηνεξήλθεν ο φθόγγος σου …»

Όλα αυτά γίνονταν με πολλή προσοχή και τάξη και τα δώρα τους ήταν συνήθως ξηροί καρποί, αυγά, βούτυρο και αλλά σημαντικά για την εποχή αγαθά.Όλα τα δρομάκιαμοσχοβολούσαν από την ψητή γεμιστή κότα, τα κουλουράκια και το μοσχολίβανο.

Ανήμερα της Πρωτοχρονιάς ιδιαίτερη τιμή είχε όποιος/όποια ονομάζονταν Βασίλειος/Βασιλική, ενώ το ίδιο όνομα έπαιρναν και τα νεογέννητα αυτής της άγιας μέρας. Έπειτα, με την έλευση του μεσημεριού, η Πίττα του Αη Βασίλη έστεκε στο τραπέζι θυμίζοντας σε όλους το χριστιανικό της συμβολισμό. Ενώ το φλουρί της έφερνε ευλογία και χάρη στον τυχερό.

Μεγάλη η παρακαταθήκη μας και πολλά τα διδάγματα όλων όσων αντλούμε μέσα από τα μαρτυρικά μέρη της Μικράς Ασίας και του Πόντου. Προσωπικά έχω ταυτίσει τις τελευταίες ημέρες του έτους με μια εσωτερική επαφή με όλα αυτά τα αξιοζήλευτα λημέρια του Ελληνισμού.